

Polska



Pomoc przedakcesyjna EU dla Turcji

2015-12-23 08:39:03



Turcja-UE: Pierwsze wystąpienie Turcji z wnioskiem o przyjęcie do ówczesnej EWG miało miejsce w lipcu 1959 r., wkrótce po powstaniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (1958 r.). Podjęte wówczas negocjacje doprowadziły do podpisania obowiązującej od 1.XII.1964 r. umowy stowarzyszeniowej Turcja-EWG, znanej jako "umowa ankarska".

Turcja-UE: Pierwsze wystąpienie Turcji z wnioskiem o przyjęcie do ówczesnej EWG miało miejsce w lipcu 1959 r., wkrótce po powstaniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (1958 r.). Podjęte wówczas negocjacje doprowadziły do podpisania obowiązującej od 1.XII.1964 r. umowy stowarzyszeniowej Turcja-EWG, znanej jako "umowa ankarska". Umowa przewiduje 3 etapy realizacji umowy celnej, którą przyjęto jako instrument doprowadzenia do integracji i pełnego członkostwa Turcji w EWG. W 1987 r. Turcja wystąpiła z formalnym wnioskiem o przyjęcie do Wspólnoty Europejskiej w oparciu o art. 237 Traktatu Rzymskiego. W grudniu 1999 r., podczas spotkania na szczycie Rady UE w Helsinkach, Turcji nadano status kraju kandydującego i rozpoczęto publikację regularnych raportów nt. postępu dostosowania Turcji do pełnego członkostwa w UE.

W ślad za potwierdzeniem przez Radę UE w grudniu 2004 r. wypełnienia przez Turcję kryteriów kopenhaskich, 3.X.2005 r. rozpoczęto negocjacje akcesyjne poprzez przyjęcie przez Radę UE dokumentu definiującego zasady, procedury oraz zakres negocjacji ("*Negotiation Framework Document*"), z uwzględnieniem doświadczeń 5. procesu rozszerzeniowego i efektów ewolucji unijnego *acquis*. Dokument ten określa 3 filary, na których mają się opierać negocjacje akcesyjne: wypełnienie bez żadnych odstępstw kryteriów kopenhaskich oraz przyjęcie i przyspieszenie reform politycznych; wdrożenie unijnego *acquis*; podjęcie i wzmocnienie dialogu ze społeczeństwem obywatelskim oraz wypracowanie w tym względzie strategii komunikacji z obywatelami Turcji i UE.

Pomoc przed-akcesyjna (IPA): Poprzez różnorodne instrumenty finansowe UE wspiera rozwój społeczno-gospodarczy krajów partnerskich, a w przypadku krajów europejskich aspirujących do członkostwa w UE, zwiększona pomoc finansowa po uzyskaniu statusu kraju kandydackiego nosi nazwę pomocy przed-akcesyjnej, rozumianej jako pomoc w przygotowaniach do członkostwa w UE.

Ustalone w 1993 r. kryteria członkostwa w UE („kryteria kopenhaskie”), odnoszą się do niezbędnych działań politycznych, legislacyjnych i administracyjnych, jakie muszą być podjęte w celu zbliżenia kraju kandydackiego do standardów UE. Nadrzędnym celem funduszy przed-akcesyjnych jest poprawa jakości życia obywateli poprzez długofalowe procesy zmian w odniesieniu do społeczeństwa i gospodarki jako całości, dlatego realizacją projektów zakwalifikowanych do finansowania z tych środków zajmują się głównie instytucje państwowe i organizacje pozarządowe. Instytucje korzystające z funduszy UE projektują i wdrażają politykę wspólnotową w różnych dziedzinach, takich jak ochrona zdrowia, edukacja, infrastruktura, rozwój obszarów wiejskich, itp. Część funduszy kierowana jest do organizacji społeczeństwa obywatelskiego wspierających reformy w tych obszarach.

Priorytety

Od 2001 r. Turcja otrzymuje pomoc przed-akcesyjną UE w ramach Tureckiego Instrumentu Finansowego (*Turkish Financial Instrument*), przekształconego w 2007 r. w Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA). IPA przeznaczony jest zarówno dla krajów, którym przyznano status kandydacki, jak i dla uznanych za potencjalnych kandydatów do członkostwa w UE. IPA rozszerza ponadto przed-akcesyjną pomoc finansową na nowe obszary (środowisko naturalne, transport, konkurencyjność regionalna, rozwój zasobów ludzkich oraz rozwój obszarów wiejskich, zarządzanych wg tych samych reguł funduszy strukturalnych). Turcja korzysta również z programów wspólnotowych (*Community Programmes*), finansowanych częściowo ze środków IPA.

Tureckie instytucje i/lub osoby fizyczne przedstawiają propozycje projektów Programów Krajowych (*National programmes*), które mają na celu wspieranie reform w obszarach uznanych za priorytety członkostwa w UE. Po

dwustronnych konsultacjach, zaakceptowane projekty wpisuje się corocznie do programu krajowego, a UE przekazuje środki finansowe na ich wdrożenie.

Celem programów współpracy transgranicznej (*Cross border cooperation*) jest poprawa relacji UE z jej sąsiadami oraz wsparcie współpracy w ramach wspólnych projektów, natomiast programy twinningowe wspomagają transfer wiedzy o systemie prawnym UE z krajów członkowskich do krajów kandydackich w drodze współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi w Turcji z ich odpowiednikami w krajach członkowskich UE – przykładowo, Turecki Instytut Patentowy współpracuje z niemieckim urzędem patentowym w zakresie poprawy poziomu ochrony praw własności intelektualnej (IPR) w Turcji. Jako kraj kandydacki, Turcja może uczestniczyć w programach wspólnotowych i agencjach, powołanych dla zwiększania współpracy pomiędzy organizacjami w krajach członkowskich UE w określonej dziedzinie, pod warunkiem podpisania umowy o uczestnictwie w programie lub przystąpieniu do agencji oraz wniesieniu opłaty związanej z takim uczestnictwem. Udział Turcji w programach edukacyjnych umożliwi m.in. wzajemną wymianę studentów i pracowników naukowych uczelni wyższych, odbywanie staży i praktyk zawodowych w krajach UE, wizyty studyjne, podejmowanie wspólnych projektów w zakresie szkolenia zawodowego. Turcja uczestniczy również w 7. Programie Ramowym (Badania i rozwój), wspólnotowych programach socjalnych i kulturalnych, które tworzą sieć długoletniej współpracy wspomagającej rozwój i dostosowanie kandydata do *acquis*.

Opracowany przez KE dokument o Partnerstwie Akcesyjnym zawiera ocenę obszarów priorytetowych, w których wymagane jest dostosowanie oraz generalny zarys sposobów, w jaki pomoc finansowa może wesprzeć ten proces. Dokument zestawia wszystkie formy wsparcia UE dla Turcji i przedstawia szczegółowo zobowiązania władz Turcji w odniesieniu do zwiększania poziomu demokracji i respektowania praw człowieka, stabilizacji makroekonomicznej oraz integracji unijnego *acquis* do tureckiego systemu prawnego.

UE finansuje corocznie w Turcji tysiące projektów służących przystosowaniu tego kraju do członkostwa w UE – od rozwoju regionalnego do projektów związanych z rozwojem usług socjalnych oraz wsparcia dla przedsiębiorczości. Podkreślenia wymaga, że z tego rodzaju pomocy mogą korzystać wyłącznie firmy sektora MSP.

Projekty współ-finansowane w Turcji ze środków UE wspierają:

- Funkcjonowanie gospodarki rynkowej i wzrost konkurencji
- Przyjęcie, wdrożenie i egzekucję ustawodawstwa UE
- Dialog społeczny/obywatelski Turcja-UE
- Przygotowanie do zarządzania funduszami strukturalnymi

Budżet UE z 2007 r. przewidywał przekazanie Turcji ponad 2 mld Euro w ramach IPA w latach 2007-2010. Jest to kwota ramowa, która umożliwiła Turcji planowanie w horyzoncie kilku lat oraz pozostawiła duże pole dla inicjatyw w zakresie zarządzania finansami publicznymi, wdrażania, kontroli i audytu.

Od uruchomienia IPA dla Turcji w 2007 r. do końca 2010 r. ze środków IPA przydzielonych na wykorzystanie w ramach komponentu I (Pomoc w dostosowaniu i tworzeniu struktury instytucjonalnej) zrealizowano 137 projektów, których łączny budżet wyniósł 1,351 mld Euro (928,7 mln Euro pochodziło z UE, 422,8 mln Euro stanowiła kontrybucja Turcji). Wnioski o finansowanie projektów w ramach komponentu I IPA złożyło 70 tureckich instytucji publicznych, w tym Tureckie Siły Zbrojne (TAF), Agencja Pomocy Dzieciom, Unia Miast Tureckich i Turecki Trybunał Konstytucyjny.

Projekty zakontraktowane w 2007 r. lub z okresem realizacji przedłużonym do końca 2011 r. skonsumowały 90% budżetu, a na zmianę alokacji zarezerwowano 10% środków, co świadczy o dobrym wykorzystaniu środków IPA.

Aktualnie dla Turcji obowiązuje dokument wieloletniego planowania wykorzystania środków pomocy przedakcesyjnej (MIPD) na lata 2011-2013 (*Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA) Multi-Annual Indicative Planning Document (MIPD) 2011-2013 Turkey*), który określa priorytety pomocy przed-akcesyjnej UE dla Turcji w oparciu o potrzeby zidentyfikowane w dokumencie Partnerstwa Akcesyjnego oraz wnioski najnowszego raportu KE nt. postępu Turcji w dostosowaniu do unijnego *acquis*.

W celu zwiększenia sprawności i efektywności wykorzystania środków IPA w okresie programowania 2011-2013, decyzją KE alokacje środków skoncentrowano na pomocy dla wybranych sektorów. Są to:

- (1) Wymiar sprawiedliwości, sprawy wewnętrzne i prawa podstawowe
- (2) Rozwój sektora prywatnego
- (3) Środowisko naturalne i zmiany klimatyczne
- (4) Transport
- (5) Energia
- (6) Rozwój społeczny
- (7) Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich

Zgodnie z planem wykorzystania środków IPA w latach 2011-2013⁽¹⁾, Turcja otrzyma w formie pomocy przed-akcesyjnej sumę ogółem 2616,9 mln Euro, ze wskazaniem ich przeznaczenia na określone sektory.

Udziały poszczególnych sektorów oraz kwoty alokacji (w mln Euro) przedstawiają się następująco:

Alokacja pomocy finansowej wg sektorów na lata 2011-2013		
Wymiar sprawiedliwości, sprawy wewnętrzne i prawa podstawowe	17 %	439,8
Rozwój sektora prywatnego	12 %	311,7
Środowisko naturalne i zmiany klimatyczne	18 %	465,6
Transport	13 %	336,3
Energia	5 %	129,3

Rozwój społeczny	12 %	310,4
Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich	23 %	593,7
TOTAL	100 %	2586,9

Pomoc finansowa będzie wdrażana za pośrednictwem odnośnych komponentów IPA, jak następuje:

Komponent IPA (mln Euro)	2011	2012	2013
Pomoc dla procesów dostosowania i budowy instytucji	228,6	233,9	238,3
Współpraca transgraniczna*	9,8	10,0	10,2
Rozwój regionalny	293,4	367,8	378,0
Rozwój zasobów ludzkich	77,6	89,9	96,0
Rozwój obszarów wiejskich	172,5	197,9	213,0
OGÓŁEM:	781,9	899,5	935,5

Źródło: Strona internetowa EUSG*

Komponent IPA II - Współpraca transgraniczna, podlega odrębnemu dokumentowi MIPD

Alokacje finansowe mają charakter indykatywny i mogą podlegać pewnym modyfikacjom zależnie od zmiany potrzeb w stosunku do założeń na etapie programowania. Komisja planuje ponadto przyznanie ok. 2-5%

ogólnej kwoty IPA przyznanej na okres 2011-2013 na wsparcie budowy instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Zbiorcze zestawienie wysokości alokacji IPA dla Turcji, wg komponentów (mIn Euro)

Komponent	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Ogółem
Pomoc dla procesów dostosowania i tworzenia instytucji	257	256	240	211	229	234	238	1665
Współpraca transgraniczna	2,1	2,9	3	9,6	9,8	10	10	48
Rozwój regionalny	168	174	183	238	293	368	378	1801
Rozwój zasobów ludzkich	50	53	56	63	78	90	96	486
Rozwój obszarów wiejskich	21	53	86	131	173	198	213	874
Ogółem	497	539	566	654	782	900	936	4873

Źródło: Strona internetowa EUSG

Instytucje odpowiedzialne za współpracę Turcja-UE:

Rada Stowarzyszeniowa (*Association Council*), którą współtworzą przedstawiciele tureckiego rządu, Rady UE i Komisji Europejskiej (KE), odpowiada za kształtowanie i ukierunkowanie relacji Turcja-UE poprzez wdrażanie postanowień umowy o stowarzyszeniu w sferach politycznej, gospodarczej i handlowej. Spotkania Rady na szczeblu ministerialnym odbywają się 2 razy w roku, Rada podejmuje decyzje jednogłośnie, Turcja i UE dysponują po 1 głosie.

Komisja ds. Stowarzyszenia (*Association Committee*) Komisja składa się z ekspertów z UE i Turcji, którzy zajmują się badaniem kwestii technicznych związanych ze stowarzyszeniem i przygotowują listę zagadnień przedkładanych pod obrady Rady Stowarzyszeniowej. Poszczególne rozdziały negocjacyjne przypisane są do 8 pod-komisji:

1. Rolnictwa i rybołówstwa

2. Rynku wewnętrznego i ochrony konkurencji
3. Handlu, przemysłu i produktów ECSC
4. Ds. gospodarczych i monetarnych
5. Ds. innowacyjności
6. Transportu, środowiska naturalnego i energii
7. Rozwoju regionalnego, zatrudnienia i polityki społecznej
8. Ds. celno-podatkowych, przeciwdziałania handlu narkotykami i praniu brudnych pieniędzy

EUSG – Sekretariat Generalny ds. UE, który zajmuje się koordynacją wdrożenia mechanizmów prowadzących do spełnienia wymogów określonych w dokumencie stowarzyszeniowym. EUSG działa obecnie w strukturach Kancelarii Premiera Turcji (wcześniej – MSZ) i podlega bezpośrednio Ministrowi Stanu Egemenowi Bagisowi – głównemu negocjatorowi przystąpienia Turcji do UE. W przededniu wyborów parlamentarnych 12 czerwca 2011 r., rządząca partia AKP zapowiedziała przekształcenie EUSG w nowe Ministerstwo ds. Unii Europejskiej, które koordynować będzie całość spraw związanych z integracją Turcji z UE, co świadczy o rosnącej roli akcesji do UE w priorytetach rządu Turcji.

Delegatura Unii Europejskiej w Turcji rozpoczęła działalność w 1974 r. w Ankarze jako Centrum Prasowo-Informacyjne, w 1987 r. na podstawie umowy Turcji z UE uzyskała status misji dyplomatycznej i została przekształcona w Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Turcji. W 2004 r. nazwę zmieniono na „Delegatura Komisji Europejskiej w Turcji”, obecną nazwę przyjęto w listopadzie 2009 r. Personel Delegatury UE w Ankarze liczy ponad 120 osób, jest to największe przedstawicielstwo zagraniczne UE. Zgodnie z Traktatem Lizbońskim obowiązującym od 1 grudnia 2009 r., Delegatura UE w Ankarze pełni następujące funkcje: - w zakresie relacji zewnętrznych, opracowuje raporty nt. polityki zagranicznej Turcji i reprezentuje UE na szczeblu dyplomatycznym- w odniesieniu do Unii Celnej UE-Turcja, monitoruje rozwój sytuacji gospodarczej, finansowej i handlowej Turcji oraz wdrażanie postanowień Unii Celnej - w zakresie negocjacji akcesyjnych UE-Turcja, monitoruje postęp w spełnieniu wymogów kryteriów politycznych i dostosowaniu do unijnego *acquis*, wspiera postęp negocjacji składając do centrali UE dzienne raporty dla potrzeb sporządzenia przez KE raportu rocznego - w zakresie programów pomocy przedakcesyjnej, Delegatura wspiera instytucje tureckie odpowiedzialne za stosowanie zdecentralizowanych procedur i monitoruje efektywność wdrażania ponad 250 projektów IPA o wartości ogółem ok. 2 mld Euro.

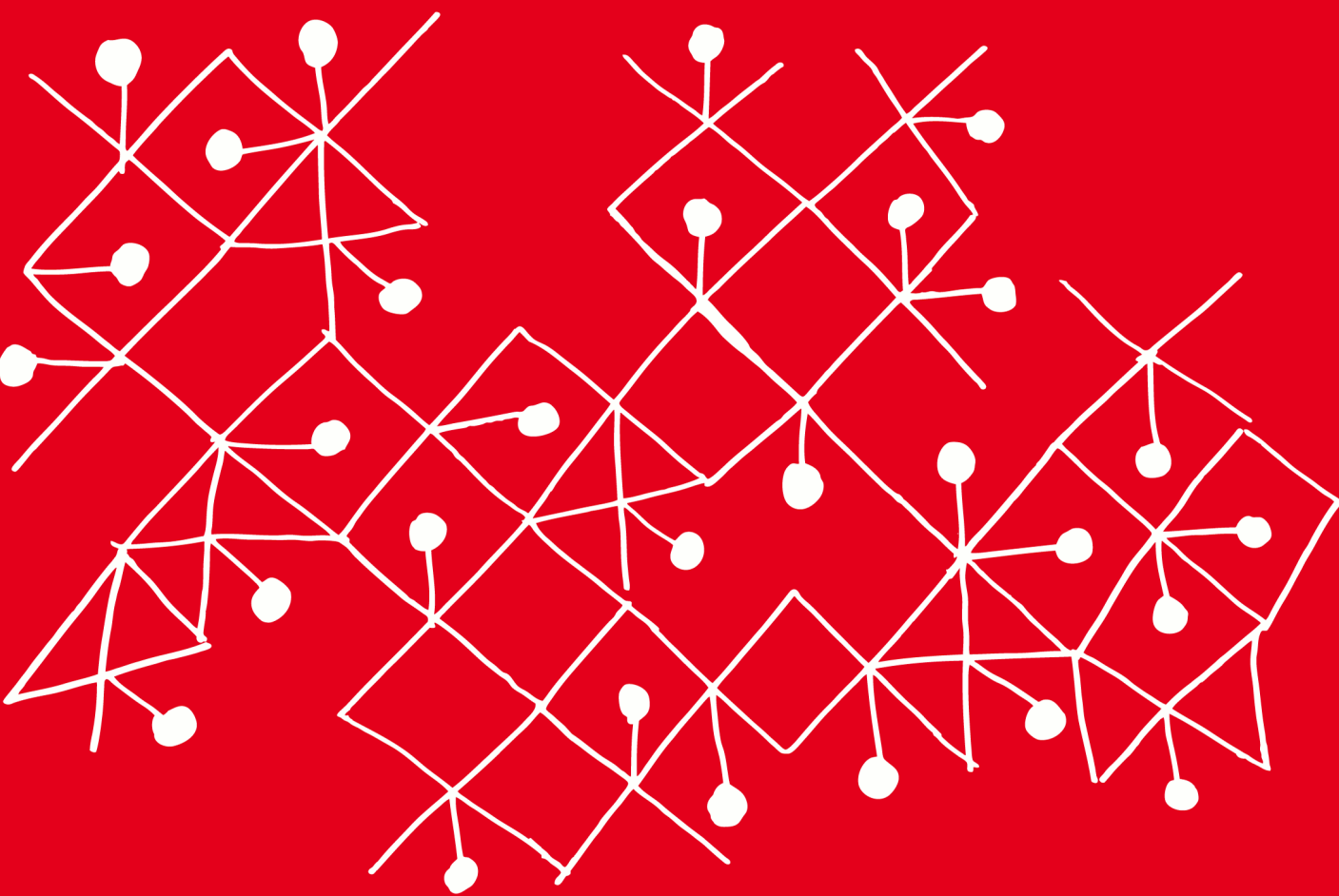
Przydatne linki:

EUSG Sekretariat Generalny ds. Unii Europejskiej, <http://www.abgs.gov.tr/>

Delegatura UE w Turcji, <http://www.avrupa.info.tr/>

Źródła (informacje i ilustracje): strony internetowe EUSG i Delegatury UE w Ankarze

[1]COM (2009) 543 of 14 October 2009



INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**MINISTERSTWO
ROZWOJU**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego